

FRÁSÖGN*af desemberfundi Norðurlandaráðs í Ósló, 1.–2. desember 2014*

Desemberfundur forsætisnefndar Norðurlandaráðs var haldinn í Lysebu í Ósló dagana 1.–2. desember sl. Af hálfu Íslandsdeildar Norðurlandaráðs sóttu fundinn Höskuldur Þórhallsson og Guðbjartur Hannesson, auk Lárusar Valgarðssonar ritara. Helstu mál á dagskrá voru barna- og ungmennastefna í norrænu samstarfi, samstarfsáætlun um löggjafarmál, norrænt útivistarár 2015, túlkun 47. og 48. gr. Helsingforssamningsins, norrænt samstarf um þróunaraðstoð og leiðtogafundur Norðurlandaráðs og Eyrstrasaltsþingsins.

Forsætisnefnd samþykkti samkvæmt umboði tilmæli Norðurlandaráðs um eflingu barna- og ungmennastefnu í norrænu samstarfi á grundvelli tillögu sem afgreidd var úr borgara- og neytendanefnd í október sl. Í tilmælunum beinir Norðurlandaráð tilmælum til Norrænu ráðherranefndarinnar í fjórum liðum. Í fyrsta lagi að tilnefndur verði ráðherra úr Norrænu ráðherranefndinni til að fara með mál sem snerta börn og ungmenni. Verkefni hans verði að fylgja eftir stefnu í málefnum barna og ungmenna og að tryggja að sérþekking á málefnum barna og ungmenna verði fyrir hendi á öllum stigum norræns samstarfs. Í öðru lagi að efla umboð Norrænu barna- og ungmennanefndarinnar (Nordisk Børne- og Ungdomskomite –NORDBUK) í því skyni að tryggja sérfræðipækkingu á málefnum barna og ungmenna í norrænu samstarfi, og meðal annars sjá til þess að reglulegt samráð verði milli NORDBUK og fyrrnefnds ráðherra sem fer með málefni barna og ungmenna. Í þriðja lagi að efla og tryggja kunnáttu um málefni barna og ungmenna með aðgerðum til að byggja upp þekkingu í þessum efnum á samstarfssviðunum og skapa forsendur fyrir myndun norræns vettvangs þeirra aðila sem starfa að málefnum barna og ungmenna á Norðurlöndum. Í fjórða lagi að tilnefndur ráðherra hafi árlegt samráð við Norðurlandaráð og Norðurlandaráð æskunnar um framkvæmd stefnu í málefnum barna og ungmenna á Norðurlöndum.

Forsætisnefnd samþykkti einnig samkvæmt umboði tilmæli Norðurlandaráðs um viðburð í tilefni norræns útivistarárs 2015 á grundvelli tillögu sem afgreidd var úr menningar- og menntamálanefnd í október sl. Í tilmælunum beinir Norðurlandaráð tilmælum til Norrænu ráðherranefndarinnar að halda upp á norrænt útivistarár 2015 með því að halda norræna ráðstefnu um útivist í þéttbýli árið 2015 með sérstaka áherslu á börn og ungmenni, náttúru, hreyfingu og heilbrigði. Markmið ráðstefnunnar á að vera mótun sjálfbærrar norrænnar stefnu um útivist og börn og ungmenni á öllum Norðurlöndunum. Í nefndaráli menningar- og menntamálanefndar er bent á að þrátt fyrir að sjálfbóðasamtök og frjáls félagasamtök vinni gott starf á þessu sviði þá sé mikilvægt að ríkisstjórnir Norðurlanda séu í fararbroddi við að efla þennan málaflokk. Útivistarmálin bjóði upp á fjölbreytta möguleika fyrir bæði andlega og líkamlega lýðheilsu, líkamsrækt, hreyfingu, náttúrufræði og þróun félagsfærni barna. Því sé mikilvægt að ríkisstjórnir Norðurlandanna fari fremstar í flokki til að stuðla að þessari þróun.

Þá samþykkti forsætisnefnd samkvæmt umboði tilmæli Norðurlandaráðs um samstarfsáætlun um löggjafarmál á grundvelli tillögu sem afgreidd var úr borgara- og neytendanefnd í nóvember sl. Í tilmælunum beinir Norðurlandaráð tilmælum til Norrænu ráðherranefndarinnar um að hrinda í framkvæmd tillögu ráðherranefndarinnar um samstarfsáætlun um löggjafarmál 2015–2019, en í norrænu ráðherranefndinni um löggjafarsamstarf (MR-LOV) eiga sæti norrænir dómsmálaráðherrar. Í samstarfsáætluninni kemur fram að í samstarfinu felist að meta afleiðingar ESB-/EES-gerða eins snemma og unnt í ákvörðunarferli ESB. Norrænu embættismannanefndinni um löggjafarsamstarf (EK-LOV), sem undirbýr og fylgir eftir fundum norrænu dómsmálaráðherranna, er falið samkvæmt áætluninni að fara yfir mikilvægustu tillögur til ESB-/EES-gerða eftir þörfum til að athuga hvort tilefni sé

til að ráðfæra sig á norrænum vettvangi í tengslum við undirbúning eða innleiðingu ESB-/EES-gerða í löggjöf norrænu landanna.

Forsætisnefnd tók stefnumarkandi ákvörðun um túlkun Norðurlandaráðs á 47. og 48. gr. Helsingforssamningsins varðandi aðal- og varamenn í ráðinu. Forsaga málsins er sú að í tengslum við Norðurlandaráðsþing í Ósló 2013 reis ágreiningur milli skrifstofu Norðurlandaráðs og deilda Finnlands og Álandseyja í ráðinu um hvort varamönnum frá þinginu á Álandseyjum væri heimilt að taka sæti aðalmanna frá þinginu í Finnlandi á þingfundi Norðurlandaráðs. Ágreiningurinn snerist um hvort túlka ætti Helsingforssamninginn út frá 47. gr. samningsins sem segir að varamenn aðalmanna komi frá sama þjóðþingi eða út frá 48. gr. samningsins sem segir að deild danska ríkisins samanstandi af þingmönnum deilda frá danska, færeyska og grænlenka þinginu, auk fulltrúa stjórna Danmerkur, Færeyja og Grænlands, og deild Finnlands samanstandi af þingmönnum deilda frá finnska og álenska þinginu, auk fulltrúa stjórna Finnlands og Álandseyja. Í Danmörku er litið svo á að aðeins varamenn frá danska þinginu geti tekið sæti aðalmanna frá danska þinginu á þingfundum Norðurlandaráðs og það sama gildir fyrir varamenn og aðalmenn á færeyska og grænlenka þinginu. Í Finnlandi er litið svo á að varamenn frá álenska þinginu geti tekið sæti aðalmanna frá finnska þinginu. Forsætisnefnd ákvað að heimila ósamræmi í túlkun Helsingforssamningsins á þann veg að bæði deild Finnlands og deild danska ríkisins væri heimilt að túlka samninginn samkvæmt sínum sjónarmiðum.

Forsætisnefnd afgreiddi úr nefnd tillögu Steingríms J. Sigfússonar um að efla norrænt samstarf um þróunaraðstoð. Í tillögunni er lagt til að Norðurlandaráð beini tilmælum til norrænu ríkisstjórnanna um að taka virkan þátt í viðleitni til að efla norrænt samstarf um þróunaraðstoð. Í upphaflegu tillögunni segir: „Efling Norræns samstarfs á sviði þróunarsamvinnu fellur vel að þeim aukna áhuga sem verið hefur á því að efla samstarf Norðurlandanna á sviði utanríkis- og alþjóðamála og má minna á Stoltenberg skýrsluna í því sambandi. Meiri samvinna hvað varðar rekstur sendiráða eða sendiskrifstofa félli einnig vel að slíkum hugmyndum. Mikilvægt er í þessu sambandi, eins og yfirleitt alltaf á við um norræna samvinnu, að hafa í huga að hún á sér stað eða getur átt sér stað á fleiri sviðum en milli embættismanna og æðstu stjórnsýslu einnar saman. Áhugamannasamtök og grasrótahræfingar hafa hér hlutverki að gegna, enda rennur einhver hluti framlaga allra ríkjanna til slíkra samtaka og verkefni eru unnin í samstarfi við fjölmarga slíka aðila. Að lokum er afar mikilvægt að þjóðþingin, þingmenn og samstarf þeirra á norrænum vettvangi, ekki síst í Norðurlandaráði sjálfu, láti sig þessi mál varða.“ Tillagan fer nú til umræðu á þingfundi Norðurlandaráðs.

Á undan fundi forsætisnefndar fór fram árlegur leiðtogafundur forsætisnefndar Norðurlandaráðs með forsætisnefnd Eystrasaltsþingsins. Íslensku fulltrúarnir í forsætisnefnd gátu ekki tekið þátt í fundinum sökum óveðurs á Íslandi. Af hálfu Eystrasaltsþingsins tóku þátt í fundinum Laine Randjärv, forseti, frá Eistlandi, Jānis Vucāns, varaforseti, frá Lettlandi, og Romualds Ražuks, fulltrúi í forsætisnefnd, frá Lettlandi. Helstu mál á dagskrá voru Úkraína og samstarf Norðurlandaráðs og Eystrasaltsþingsins árið 2015. Gestur fundarins var Ingerid Opdahl, prófessor hjá norsku varnarmálarannsóknarstofnuninni (Institutt for forsvarsstudier – IFS). Laine Randjärv, forseti Eystrasaltsþingsins, fjallaði um upplýsingar og falsupplýsingar í tengslum við atburði í Úkraínu, Moldavíu og öðrum hlutum Austur-Evrópu. Hún sagði að hættulegasti óvinurinn væri sá áróður sem nú er dreift á sjónvarpsrásum og samfélagsmiðlum, bæði í Rússlandi og nágrannalöndum þess sem og í Evrópu allri. Rússar verji milljörðum í áróðursvél sem smjúgi sér inn í þá miðla sem fólki sé tamt að nota og erfitt sé að koma staðreyndum á framfæri. Bertel Haarder, fulltrúi í forsætisnefnd Norðurlandaráðs, vakti máls á því að hægri öfgamenn í Vestur-Evrópu virðist nú styðja Pútín.

Frekari upplýsingar má nálgast hjá ritara Íslandsdeildar og á vefsvæðinu www.norden.org.